

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВО»**

ЗОЛОТУХІНА Тетяна Сергіївна

УДК 336.77.
(індекс)

**ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ КРЕДИТУВАННЯ
СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Спеціальність 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

**Автореферат
магістерської роботи на здобуття
освітнього ступеня «магістр»**

Краматорськ – 2018

Магістерською роботою є рукопис
Роботу виконано у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ).

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент

Балашова Олена Віталіївна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та
підприємництва.

Офіційний рецензент – кандидат економічних наук, доцент

Володченко Валерій Вікторович,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), доцент кафедри менеджменту.

Захист відбудеться 19 грудня 2018 року о 09:00 годині на засіданні державної
екзаменаційної комісії у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ,
бул. Машинобудівників, 39а, ауд. 2319.

Автореферат магістерської роботи викладено на офіційному сайті Донбаській
державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України.

Відповідальний за НДРС
на кафедрі «Фінанси, банківська справа
та підприємництво»
канд. екон. наук, доцент

Н.М. Михайличенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У даний час в економіці України намітилися позитивні тенденції призупинення спаду та початку економічного зростання, темпи та стійкість якого залежать від здатності банківської системи забезпечувати потреби суб'єктів господарювання необхідними грошовими ресурсами, зокрема підприємств малого і середнього бізнесу. Разом з тим, загальні тенденції сучасного розвитку кредитних операцій вітчизняних банків свідчать про суттєве послаблення ролі банківського кредиту в забезпеченні виробничого сектора додатковими грошовими коштами.

Створення дійової системи банківського обслуговування є невід'ємною складовою ринкової трансформації економіки. Цей процес виявився складним і суперечливим. Наприклад, Україна почала формувати кредитну систему на тій базі, яка була властива адміністративно-командній системі і пов'язана з централізованим розподілом кредитних ресурсів, пільговим кредитуванням, кредитними обмеженнями тощо. Все це робило кредит і кредитні відносини недосконалими і неефективними.

Замість подолання цих недоліків глибока економічна криза, спад виробництва зумовили кризу неплатежів, що підривало корінні принципи кредиту, позбавляло його активного впливу на розвиток економіки.

Справа дійшла до того, що неповернення кредитних сум прийняло досить значного поширення і вилилось у величезну суму кредиторської заборгованості, що перетворювало кредит у свою протилежність – безповоротне фінансування, тобто повністю вихолощувало зміст цієї економічної категорії. Разом з тим, перехід до ринкової економіки пред'явив нові вимоги до теорії кредиту і кредитних відносин.

Оскільки трансформаційний період відрізняється від розвинутої ринкової економіки, то вкрай важливо розкриття його своєрідності та визначення місця і ролі кредиту в процесі ринкової трансформації економіки. До того ж виявились істотні недоліки у трактуванні кредиту та кредитних відносин.

Про актуальність теми магістерської роботи свідчить і те, що ефективна оцінка кредитоспроможності клієнта – це одне з найважливіших завдань банківської системи України.

Проблеми відновлення кредитування та функціонування банківської системи в цілому досліджувалися у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Такі фахівці, як А. Єпіфанов [1], О. Коренева, О. Крухмаль, Н. Маслак, І. Сало К. Черкашина аналізують формування ефективних фінансових стратегій [2]. Проблемами кредитування малого і середнього бізнесу займалися такі вчені як О.С. Бохенко, Ю.М. Бурлуцька, Г.М. Столярчук [3], С.П. Крюков [4], В.Р. Бикбулатов [5], О.В. Баско [6], О.М. Біломістний [7]. Праці Г. Карчевої [8], С. Прасолової [9], О. Степаненко, а також О. Дзюблюка [11], В. Гейця, В. Міщенко, І. Лютого, Л. Примостки та інших присвячені дослідженню макро- та мікрорівня функціонуванню банківської системи.

Незважаючи на значну кількість публікацій, що освітлюють окремі аспекти проблем формування оптимальної стратегії кредитування суб'єктів підприємництва,

дослідження цього процесу, його сутності, особливостей, факторів, що впливають на здійснення управління кредитування суб'єктів підприємництва.

Актуальність і важливість пошуку шляхів удосконалення стратегії кредитування суб'єктів підприємництва в сучасних умовах обумовили вибір теми, мету і послідовність дослідження.

Мета магістерської роботи Метою даної роботи є дослідження організації системи сучасного кредитування малого та середнього бізнесу комерційними банками з метою розробки шляхів оптимізації формування стратегії кредитування суб'єктів підприємництва в майбутньому.

Для досягнення мети роботи були поставлені наступні завдання:

- розглянути суть та принципи кредитування малого та середнього бізнесу;
- визначити форми і методи кредитування;
- розглянути поняття ризикованості і систему її вимірювання;
- провести аналіз ефективності кредитування малого та середнього бізнесу;
- дослідити порядок проведення оцінки кредитоспроможності клієнта;
- провести оцінку дохідності операцій кредитування малого та середнього бізнесу;
- дослідити напрямки вдосконалення методів оцінки кредитоспроможності;
- розглянути можливості підвищення доходності кредитних операцій щодо малого та середнього бізнесу;
- сформулювати напрямки вдосконалення контролю кредитної діяльності банку.

Об'єктом дослідження виступає кредитна діяльність комерційних банків щодо формування оптимальної стратегії кредитування суб'єктів підприємництва

Предметом дослідження є оцінка кредитоспроможності суб'єктів підприємництва на прикладі ДП «ДГ «ДОНЕЦЬКЕ» ННЦІГА.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною базою дослідження стали роботи вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, діалектичний метод пізнання, а також конкретно-економічні методи – економічного і статистичного аналізу, групування, аналітичного порівняння та інші. Інформаційною базою для здійснення аналізу сучасного стану кредитування стала звітність банку ПАТ «ПриватБанк» за 2016-2017 роки його діяльності, консолідовані звіти про фінансовий стан підприємства за 2016-2017 роки – форма № 1, звіти про прибуток та збиток за 2016-2017 роки – форма № 2.

Наукова складова магістерської роботи полягає у:

подальшому дослідженні:

понятійно-категорійного апарату активних операцій, а саме уточненню змісту поняття «кредитоспроможності позичальника»;

загальної характеристики кредитоспроможності позичальника;

методів оцінки кредитоспроможності позичальника;

подальшому розгляді:

підходів до методу аналізу кредитоспроможності юридичної особи;

підходів до методу оцінки кредитоспроможності фізичної особи;

підходів до методики оцінки кредитоспроможності позичальників, яка застосована у ПАТ «ПриватБанк»;

подальшому розвитку і реалізації:

існуючих методів щодо удосконалення методики оцінки кредитоспроможності позичальника;

існуючих методів щодо оптимізації критеріїв оцінки кредитоспроможності позичальника;

існуючих підходів щодо більш ефективної рейтингової шкали при визначенні класу позичальника;

існуючих підходів щодо світового досвіду в мікrokредитуванні.

Перший розділ магістерської роботи присвячено теоретичним засадам та особливостям кредитування малого і середнього бізнесу в Україні.

В його межах проведено дослідження поглядів відомих вітчизняних та зарубіжних економістів з приводу сутності, видів та механізму оцінки кредитоспроможності позичальника, визначено основні елементи кредитоспроможності позичальника, приведено методи поліпшення оцінки кредитоспроможності позичальника.

В другому розділі магістерської роботи розглянуто сучасний стан кредитної діяльності ПАТ «ПриватБанк», її ефективність. За методикою яка застосовується у ПАТ «ПриватБанк» проведено аналіз фінансового стану позичальника – суб'єкта підприємницької діяльності щодо його кредитоспроможності.

На основі узагальнених даних про результати аналізу кредитоспроможності позичальника, наведено більш ефективну методику оцінки кредитоспроможності позичальника, які викладено **в третьому розділі** дипломної роботи.

На цьому етапі визначено шляхи удосконалення методики оцінки кредитоспроможності позичальника, наведено модель оптимізації оцінки кредитоспроможності позичальника та перспективи використання нової рейтингової шкали при визначенні класу позичальника.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення, викладені у роботі, доведено до рівня практичних рекомендацій щодо удосконалення поліпшення оцінки кредитоспроможності позичальника, поліпшення їх використання і будуть рекомендовані у діяльності інших комерційних банків.

Публікації. Результати дослідження опубліковані в двох наукових працях, серед яких: - одна стаття в спеціалізованих фахових виданнях з економіки; а друга як участь у конференції. Здобуто сертифікат у науково-практичній конференції.

Структура й обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, переліку використаних джерел (52 найменування на 6 сторінках) і шістьох додатків (на 10 сторінках), містить 11 таблиць і 5 рисунків. Загальний обсяг роботи становить 154 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні засади та особливості кредитування малого і середнього бізнесу в Україні» одним з важливих і актуальних питань політичної економії на сучасному етапі є питання пов'язані з діяльністю підприємства. Оскільки підприємство є первинною ланкою суспільного поділу праці і основною ланкою народного господарства, на ньому відбувається створення предметів споживання і засобів виробництва, воно задовольняє потреби ринку і споживача у товарах. Тому на даному етапі без підприємства не можна обійтися ні у виробництві, ні у торгівлі, ні в сфері послуг, ні в фінансово-кредитній чи страховій діяльності.

Підприємство є основною ланкою народного господарства, оскільки на ньому відбувається поєднання особистісних і речових факторів виробництва, виготовляється в процесі праці вся сукупність економічних благ. Внаслідок суспільного поділу праці сформулювався народногосподарський комплекс, який включає різні галузі, в яких функціонують сотні тисяч підприємств.

Проблеми відновлення кредитування та функціонування банківської системи в цілому досліджувалися у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Такі фахівці, як А. Єпіфанов [1], О. Коренева, О. Крухмаль, Н. Маслак, І. Сало К. Черкашина аналізують формування ефективних фінансових стратегій [2]. Проблемами кредитування малого і середнього бізнесу займалися такі вчені як О.С. Бохенко, Ю.М. Бурлуцька, Г.М. Столярчук [3], С.П. Крюков [4], В.Р. Бикбулатов [5], О.В. Баско [6], О.М. Біломістний [7]. Праці Г. Карчевої [8], С. Прасолової [9], О. Степаненко, а також О. Дзюблюка [11], В. Гейця, В. Міщенко, І. Лютого, Л. Примостки та інших присвячені дослідженню макро- та мікрорівня функціонуванню банківської системи.

Для практики господарювання в ринкових умовах, кваліфікованого управління підприємствами виключно важливим є їх чітка і повна класифікація за певними ознаками. Загальна кількість відокремлених і згрупованих видів підприємств залежить від числа відібраних класифікаційних ознак. Достатньо повна класифікація підприємств має бути забезпечена за умови використання таких ознак:

- мета і характер діяльності;
- форма власності майна;
- належність капіталу;
- правовий статус і форма господарювання;
- галузево-функціональний вид діяльності;
- технологічна і територіальна цілісність;
- розмір за чисельністю працівників.

Кредит - це гроші, які позичальник отримує від банку чи ін-шої фінансової установи, уклавши з ним кредитний договір і які підлягають поверненню разом з відсотками, на умовах і в строк, передбачені кредитним договором.

Основні банківські види кредитів:

- споживчий кредит;
- авто-кредит;
- освітній кредит;
- кредит на покупку нерухомості, іпотека;

- овердрафт;
- кредит малому бізнесу.

Розгляд структури механізму кредитування малого бізнесу загалом можна вважати змістовною характеристикою такого механізму, бо в такому разі визначаються як окремі елементи механізму кредитування малого бізнесу, так і основні етапи з його формування та застосування у практичній діяльності. Однією з груп елементів механізму кредитування малого бізнесу є сукупність фундаментальних елементів.

Кредитування – це фінансові взаємини, в яких одна сторона – кредитор, надає у тимчасове користування позичку в грошовій або натуральній формі, а друга сторона – позичальник, користується наданою позикою на умовах зворотності та цінну.

Проведений аналіз наукової літератури дозволив виділити найбільш розповсюджені принципи механізму кредитування малого бізнесу, які трапляються в сучасних дослідженнях науковців. Так, принцип комплексності щодо впровадження та функціонування механізму кредитування малого бізнесу сприяє пропорційному взаємоузгодженому розвитку механізму кредитування малого бізнесу.

Загалом, це визначає можливість прояву синергетичного ефекту щодо реалізації функцій механізму кредитування і функцій малого бізнесу, бо принцип комплексності узгоджує елементи та складові механізму кредитування малого бізнесу і передбачає орієнтування на виявлення та всебічне використання наявних і перспективних ринкових можливостей.

В аспекті прояву синергетичного ефекту щодо реалізації функцій механізму кредитування та функцій малого бізнесу не менш важливе значення відіграє й принцип збалансованості. Це визначається тим, що збалансованість передбачає врахування інтересів усіх суб'єктів упровадження механізму кредитування малого бізнесу.

Враховуючи сучасний стан економіки України, те, яким є фінансовий стан багатьох вітчизняних підприємств та велику кількість проблемних кредитів, українські банки змушені постійно вдосконалювати стратегію та тактику своєї кредитної діяльності. У зв'язку з цим актуальним за сучасних тенденцій розвитку банківського сектору є аналіз і управління кредитним ризиком з метою зниження його рівня.

Так, Л. П. Белих визначає кредитоспроможність як спроможність компанії або приватної особи залучати позичковий капітал і в майбутньому належним чином обслуговувати свій Борг. О. В. Дзюблюк вважає, що кредитоспроможність – це спроможність позичальника в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін, розраховуватися за своїми борговими зобов'язаннями, винятково, грошовими коштами. О. Остафіль та М. Рубаха вказують, що під кредитоспроможністю позичальника банку прийнято розуміти наявність у позичальника (контрагента) передумов для отримання кредиту і його здатність повернути кредит і відсотки за ним у повному обсязі й в обумовлені договором строки.

У другому розділі «Аналіз сучасної системи оцінки кредитоспроможності позичальників комерційними банками України» було проведено аналіз сучасного кредитування та кредитоспроможності позичальника ДП «ДГ «Донецьке» ННЦІГА, та було розглянуто методику оцінки кредитоспроможності позичальників яка застосована у ПАТ «ПриватБанк».

Оцінюючи кредитоспроможність позичальника, ПАТ «ПриватБанк» керується власними положеннями та методиками, в основу яких покладено методичні рекомендації Національного банку України. Перелік елементів кредитоспроможності позичальника і показників, які її характеризують, залежить від цілей аналізу, видів кредиту, стану кредитних відносин банку з конкретним клієнтом, результатів господарсько-фінансової діяльності останнього, а також від наявного забезпечення.

Методики аналізу і система показників кредитоспроможності потенційного позичальника за процедурою ПАТ «ПриватБанку» визначаються в залежності від позичальника: фізичної особи, юридичної особи та комерційного банку.

При оцінці кредитоспроможності фізичної особи в ПАТ «Приватбанку» найбільшу увагу звертають на довідку про доходи за останні півроку, головною умовою задоволення прохання є правдива інформація, надана банку, та достатність ресурсів для погашення кредиту та відсотків за ним.

Для оцінки кредитоспроможності юридичної особи ПАТ «ПриватБанк» спирається на певну систему фінансових коефіцієнтів - це коефіцієнти ліквідності, ділової активності, фінансової стійкості, рентабельності та показники грошового потоку підприємства.

Методика оцінки кредитоспроможності позичальника базується на аналізі кількісних показників з урахуванням визначених банком якісних характеристик, що можуть тією чи іншою мірою вплинути на виконання позичальником зобов'язань за кредитом, із визначенням рівня їх імовірного впливу на дотримання умов договору кредиту шляхом встановлення оптимальних значень для кожного з показників.

Отже, актуальною проблемою оцінки кредитоспроможності позичальників банківських установ залишається вироблення системи критеріальних значень коефіцієнтів фінансового стану для їхнього порівняння, оскільки існує множина значень, обумовлена галузевою приналежністю, а приведені в економічній літературі бажані значення фінансових коефіцієнтів не враховують галузевих особливостей і специфіки діяльності суб'єктів господарювання.

Кредитоспроможність клієнта комерційного банку - здатність позичальника повністю і в строк розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями (основним боргом і відсотками). Кредитоспроможність позичальника на відміну від його платоспроможності не фіксує неплатежі за минулий період або на будь-яку дату, а прогнозує здатність до погашення боргу на найближчу перспективу. Рівень кредитоспроможності клієнта свідчить про ступінь індивідуального (приватного) ризику банку, пов'язаного з видачею конкретної позички конкретному позичальникові.

Одним з основних критеріїв кредитоспроможності клієнта є його здатність заробити кошти для погашення боргу в ході поточної діяльності.

Капітал клієнта є не менш важливим критерієм кредитоспроможності клієнта.

Методика оцінки фінансового стану передбачає об'єднання об'єктивних даних, сформованих на основі бухгалтерської звітності, і суб'єктивних даних, які визначаються на підставі інформації, яким вже володіє банк, і пакета документів, які подає позичальник для одержання кредиту. Ця методика дає можливість постійно здійснювати експрес-аналіз фінансового стану позичальника, своєчасно виявляти негативні тенденції в його господарсько-фінансовій діяльності та вносити корективи в кредитні відносини. На підставі аналізу формується база даних про позичальника, який дає можливість розглядати динаміку його господарсько-фінансової діяльності. Установи банку здійснюють оцінку фінансового стану позичальника - юридичної особи перед наданням йому кредиту, а в подальшому - щоквартально для визначення розміру відрахувань до резерву і для контролю за діяльністю позичальника.

Недоліки в діяльності позичальників віднесених до класу «Б», повинні бути лише потенційними. При наявності реальних недоліків класифікацію позичальника потрібно знизити.

З цього випливає, що ДП «ДГ «Донецьке» ННЦГА можна видати середньостроковий кредит на 2 роки під 21% річних в ПАТ «ПриватБанк» в розмірі 150000 грн. для придбання нової техніки, необхідних для розвитку малого бізнесу, але виданий кредит повинен бути під контролем. Особливий кредитний ризик банк не несе.

Оцінка фінансового стану позичальника - фізичної особи здійснюється перед наданням йому кредиту. Подальший аналіз здійснюється в разі змін, які впливають на фінансовий стан позичальника (втрата заробітку, втрата застави по незалежним від позичальника причин, втрата майнового поручителя, виникнення простроченої заборгованості по кредитах або відсоткам та ін.) Про що позичальник повинен інформувати банк.

Кредити фізичним особам не надаються, якщо оцінка кредитоспроможності позичальника свідчить про високий ступінь ризику, в результаті чого кредитна операція буде класифікована як сумнівна або безнадійна.

Для визначення фінансового становища позичальника необхідно вивчити його фінансову та соціальну стабільність, наявність ліквідного майна та інші об'єктивні і суб'єктивні показники.

Метою реалізації методики є формалізація процесу прийняття рішення щодо видачі споживчих кредитів на основі бальної оцінки фінансового стану індивідуальних позичальників. За допомогою даної методики проводиться також оцінка ризику існуючого портфеля споживчих кредитів. Дана методика включає в себе певний алгоритм обробки даних про клієнта. Основним джерелом інформації для роботи алгоритму є дані про клієнтів, відображені в заявці на отримання споживчого кредиту. Додаткова інформація формується в ході первинного контакту з позичальником.

Також була представлена методика оцінки позичальника - фізичної особи, метою якої є формалізація процесу прийняття рішення щодо видачі споживчих кредитів на основі бальної оцінки фінансового стану індивідуальних позичальників.

У третьому розділі були запропоновані шляхи формування оптимальної стратегії кредитування суб'єктів підприємництва кредитоспроможність клієнта комерційного банку.

З вище сказаного можна зробити висновок, що кредитоспроможність позичальника на відміну від його платоспроможності не фіксує неплатежі за минулий період або на будь-яку дату, а прогнозує здатність до погашення боргу на найближчу перспективу. Рівень кредитоспроможності клієнта свідчить про ступінь індивідуального (приватного) ризику банку, пов'язаного з видачею конкретної позички конкретному позичальникові.

На підставі викладеного в пункті 2.3 «Аналіз кредитоспроможності позичальника - ДП «ДГ «Донецьке» ННЦІГА був проведений аналіз кредитоспроможності і оцінки фінансового стану позичальника - ДП «ДГ «Донецьке» ННЦІГА і визначено клас позичальника.

Однак при визначенні кредитоспроможності і класу позичальника можна зробити висновок, що запропонована методика визначення фінансового стану позичальника та класу позичальника, не ефективна, об'ємна і не в повному мірою характеризує оцінку фінансового стану підприємства. Застосовувана в банку методика, згідно Положення ПАТ «ПриватБанк» про кредитування юридичних осіб дуже трудомістка, займає багато часу при визначенні кредитоспроможності позичальника однак не враховує реальний фінансовий стан підприємства-позичальника.

При оцінці фінансового стану для визначення класу позичальника використовується велика кількість показників, які суттєво не впливають на оцінку фінансового стану, але беруть участь у визначенні суми балів для визначення класу позичальника.

Наприклад, головні показники - платоспроможності і фінансової стійкості, що впливають на визначення фінансового стану і класу позичальника мають мале теоретичне значення і відповідно мала кількість балів при оцінці класу. Тому при оцінці позичальника для видачі кредиту решта балів можна набрати за рахунок показників кредитної історії і додаткових показників: аналіз кредитного проекту, державна підтримка, забезпечення кредиту, специфіка діяльності, місцезнаходження застави, професіоналізм керівництва.

З цього випливає, що дана методика по визначенню класу позичальника не ефективна і її використання не представляє можливості визначення дійсного фінансового стану позичальника, оскільки основні показники фінансової стійкості і платоспроможності при оцінці кредитоспроможності не мають вагомих балів при визначенні класу.

Для удосконалення методики визначення кредитоспроможності, необхідно переглянути кредитоспроможність ДП «ДГ «Донецьке» ННЦІГА. Як наслідок зміниться оцінка балів, яка покаже більш реальний фінансовий стан позичальника, тобто стан фінансової діяльності підприємства.

Також це дозволить переглянути характер клієнта, здатність запозичати кошти, здатність заробити кошти в ході поточної діяльності для погашення боргу (фінансові можливості), капітал, забезпечення кредиту, умови, в яких здійснюється кредитна

угода, контроль (законодавча основа діяльності позичальника, відповідність характеру позички стандартам банку і органів нагляду).

Удосконалення методики кредитоспроможності позичальника дозволить акцентувати увагу на показниках платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, які є одним з основних критеріїв кредитоспроможності клієнта, що відбивають його здатність заробити кошти для погашення боргу в ході поточної діяльності.

Капітал клієнта є важливим критерієм кредитоспроможності клієнта: його достатність, яка аналізується на основі сформованих вимог до мінімального рівня статутного фонду (акціонерного капіталу) і коефіцієнтів фінансового левериджу, ступінь вкладення власного капіталу в кредитується операцію, що свідчить про розподіл ризику між банком і позичальником.

Чим більше вкладення власного капіталу, тим більше і зацікавленість позичальника в ретельному відстежуванні чинників кредитного ризику.

Також при визначенні кредитоспроможності ДП «ДГ «Донецьке» ННЦІГА, які бере у банку кредит для покупки автомобілів, і при цьому пропонує комбінований вид забезпечення: рухомого і нерухомого майна з різним місцезнаходженням, доцільніше застосовувати не заорука, а заклад.

Запропонована методика дасть можливість постійно здійснювати експрес-аналіз фінансового стану позичальника, своєчасно виявляти негативні тенденції в його господарсько-фінансової діяльності та вносити корективи в кредитні відносини. На підставі аналізу формується база даних про позичальника, який дає можливість розглядати динаміку його господарсько-фінансової діяльності.

Особливістю оцінки кредитоспроможності малих підприємств є те, що використання банком фінансових коефіцієнтів та метода аналізу грошового потоку ускладнено з-за стану обліку та звітності у цих клієнтів банку. У підприємств малого бізнесу, як правило, немає ліцензованого бухгалтера. Крім того, витрати на аудиторську перевірку для цих клієнтів банку недоступні. Тому відсутнє аудиторське підтвердження звіту позичальників. В зв'язку з цими причинами оцінка кредитоспроможності клієнта ґрунтується не на його фінансовій звітності, а на особовому знанні робітником банку бізнесу даного клієнта. Останнє передбачає постійні контакти з клієнтом: особове інтерв'ю з клієнтом, регулярніше відвідування його підприємства. В ході особового інтерв'ю клієнт повинен доказати, що витрати, які кредитуються будуть списані на собівартість реалізованої продукції. В зв'язку з частим відвідуванням підприємства банк кредитує, як правило, навколишні підприємства

ВИСНОВКИ

У магістерської роботи наведене теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання – формування оптимальної стратегії кредитування суб'єктів підприємництва, що виявляється у розробці відповідних пропозицій щодо поліпшення їх використання. Зміст основних висновків і рекомендацій полягає в наступному.

1. Малий та середній бізнес відіграє важливу соціально-економічну роль у функціонуванні економічної системи країни, особливо на етапі виходу її з кризи.

Тому його підтримка є важливим завданням держави. Однією з основних перешкод на шляху розвитку МСБ є нестача власних фінансових коштів, що загострює його потребу у запозичених ресурсах, насамперед, у банківських кредитах. Гостра потреба МСБ у банківському кредитуванні, з одного боку, та труднощі банків щодо її задоволення в силу високої ризикованості та невеликих обсягів кредитів, з другого, визначає необхідність наукового пошуку шляхів вирішення даної суперечності для активізації банківського кредитування МСБ.

2. У процесі дослідження визначено низку проблем банківського кредитування МСБ, обумовлених його специфічними рисами: невеликий розмір запропонованих кредитних сум і короткий термін кредиту; великі ризики; відсутність якісного бізнес-плану у підприємств, проблеми із заставою; коротка кредитна історія або її відсутність, наявність тіньової бухгалтерії. Встановлено, що залежно від фази життєвого циклу розвитку МСБ виникають різні ризики кредитування, мінімізація яких можлива за участі держави.

3. На основі проведеного аналізу світового досвіду розвитку банківського кредитування МСБ встановлено, що державна підтримка є важливою умовою його ефективного кредитування. Серед основних заходів, що будуть доцільними в Україні, визначено такі:

- розробка низки програм підтримки кредитування МСБ, адаптованих до його специфіки та вдосконалення механізму розподілу ризиків між різними інститутами підтримки малого бізнесу;
- вдосконалення інституту гарантій – як з боку держави, так і гарантій з боку великих підприємств – партнерів малих і створення товариств взаємних гарантій;
- створення спеціалізованої державної установи для страхування кредитних ризиків та розвиток консультування;
- розробка системи поділу ризиків малих підприємств і розвиток мікrokредитування, у тому числі через кооперативи;
- сегментація бізнесу не тільки за кількісними ознаками діяльності фірми (великий, середній або малий бізнес), але і за регіональними та галузевими ознаками, що потребує формування мережі регіональних і спеціалізованих банків.

4. Кредитоспроможність позичальника (суб'єкта господарювання) - це його комплексна правова та фінансова характеристика, представлена фінансовими і нефінансовими показниками, що дозволяє оцінити його можливість в майбутньому повністю і в строк, передбачений у кредитному договорі, розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями перед кредитором, а також визначає ступінь ризику банку при кредитуванні конкретного позичальника. Мета аналізу кредитоспроможності позичальника полягає в комплексному вивченні його діяльності для обґрунтованої оцінки можливості повернути надані йому ресурси. Застосовувані в даний час і рекомендовані способи оцінки кредитоспроможності спираються головним чином на аналіз даних про діяльність позичальника в попередньому періоді. При всьому значенні такої оцінки вона не може вичерпним чином характеризувати кредитоспроможність позичальника в майбутньому періоді. Серед підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників можна виділити дві групи моделей: 1) класифікаційні моделі; 2) моделі на основі комплексного аналізу.

5. На перших етапах становлення банківської системи для аналізу кредитоспроможності позичальників використовувався вельми обмежений набір інструментів, що було пов'язане з відсутністю досвіду такої роботи, недостатніми обчислювальними потужностями були у розпорядженні банків, недоліком необхідної інформації про позичальника. На сучасному етапі існують можливості для вирішення такого роду проблем, що сприяє успішній реалізації кредитної політики комерційного банку.

Використання у практичній діяльності представлених висновків і рекомендацій щодо удосконалення оцінки кредитоспроможності позичальників.

Матеріали доповідей тез та статей

1. Золотухіна Т.С. Ринок страхових послуг в Україні / Т.С. Золотухіна // Соціально-економічні та правові аспекти трансформації суспільства : матеріали XX Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Бахмут, 17 травня 2017 р.). – Бахмут : ДонУЕП, 2017 – 65 с.;

2. Золотухіна Т.С Роль місцевих податків і зборів як складових системи оподаткування в Україні / Т.С. Золотухіна // Міжнародна науково-практична конференція «фінанси:теорія і практика».

АНОТАЦІЯ

Золотухіна Т.С. Формування оптимальної стратегії кредитування суб'єктів підприємництва. – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. – Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ, 2018.

Роботу присвячено вирішенню актуального наукового завдання – формування оптимальної стратегії кредитування суб'єктів підприємництва.

Визначено теоретичні та методичні основи організації системи сучасного кредитування малого та середнього бізнесу комерційними банками з метою розробки шляхів оптимізації формування стратегії кредитування суб'єктів підприємництва в майбутньому.

Проведено аналіз сучасного стану кредитної діяльності банків на прикладі ПАТ «ПриватБанк» за 2016-2017 роки, наведена методика оцінки кредитоспроможності позичальників, яка застосована у ПАТ «ПриватБанк», виконана оцінка кредитоспроможності позичальників: ДП «ДГ «Донецьке» ННЦІГА, та фізичної особи-підприємця. запропоновані шляхи формування оптимальної стратегії кредитування суб'єктів підприємництва, а саме введення нової методики оцінки кредитоспроможності позичальника, шляхи оптимізації методики оцінки кредитоспроможності позичальників з метою поліпшення кредитної діяльності банків.

***Ключові слова:** баланс, позичальник, кредитоспроможність, оцінка кредитоспроможності, підприємство, фізична особа, юридична особа*

АННОТАЦИЯ

Золотухина Т.С. Формирование оптимальной стратегии кредитования субъектов предпринимательства. - На правах рукописи.

Магистерская работа для получения образовательно-квалификационного уровня «магистр» по специальности 076 - Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность. - Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2018.

Работа посвящена решению актуальной научной задачи - формирование оптимальной стратегии кредитования субъектов предпринимательства.

Определены теоретические и методические основы организации системы современного кредитования малого и среднего бизнеса коммерческими банками с целью разработки путей оптимизации формирования стратегии кредитования субъектов предпринимательства в будущем.

Проведен анализ современного состояния кредитной деятельности банков на примере ПАТ «ПриватБанк» за 2016-2017 годы, приведена методика оценки кредитоспособности заемщиков, которая применена в ПАО «ПриватБанк»,

выполненная оценка кредитоспособности заемщиков ГП «ОХ» Донецкое »ННЦИГА, и физического лица предпринимателя. предложены пути формирования оптимальной стратегии кредитования субъектов предпринимательства, а именно введение новой методики оценки кредитоспособности заемщика, пути оптимизации методики оценки кредитоспособности заемщиков с целью улучшения кредитной деятельности банков.

Ключевые слова: баланс, заемщик, кредитоспособность, оценка кредитоспособности, предприятие, физическое лицо, юридическое лицо

SUMMARY

Zolotukhina ts formation of optimal lending strategies for business entities. - as a manuscript.

Master's work for obtaining the educational-qualifying level "master" in the specialty 076 - entrepreneurship, trade and exchange activities. - Donbass state engineering academy of the ministry of education and science of Ukraine, Kramatorsk, 2018.

The work is devoted to solving a pressing scientific problem - the formation of an optimal lending strategy for business entities.

The theoretical and methodological foundations of the organization of the system of modern lending to small and medium-sized businesses by commercial banks have been identified in order to develop ways to optimize the formation of a strategy for lending to business entities in the future.

The analysis of the current state of credit activity of banks on the example of jsc «PrivatBank» for 2016-2017, the methodology for assessing the creditworthiness of borrowers, which is used in pjsc «PrivatBank», the assessment of the creditworthiness of borrowers gp ox donets nntsigna, and the individual entrepreneur. proposed ways to form an optimal lending strategy for business entities, namely, the introduction of a new methodology for assessing the creditworthiness of the borrower, ways to optimize the methodology for assessing the creditworthiness of borrowers in order to improve the credit activity of banks.

Keywords: balance, borrower, creditworthiness, credit rating, enterprise, individual, legal entity